

Estetikk og trivsel

Synnøve Caspari:
Estetikk og helse
Cappelen Damm AS, 2009
138 sider
Kr. 249,-
ISBN 978-82-02-26004-0

Hvilke egenskaper ved institusjoners estetiske utforming, utvendig og innvendig, er viktige for pasientene? Hvilken sammenheng er det mellom etikk og estetikk? Dette er i hovedsak spørsmålene denne boken søker svar på.

Forfatter er Synnøve Caspari; sykepleier, billedkunstner og for tiden ansatt som forsker ved Høgskolen i Oslo. Boken bygger på hennes doktoravhandling.

Hun innleder med menneskets behov for estetikk. Estetikk kan noe forenklet omtales som læren om det skjønne i tilværelsen. Caspari har valgt ut 11 områder med hensyn til estetikk som er aktuelle i et institusjonsmiljø: harmoni, lek, mat, kunst, rom, lys, farger, design, lyd, natur og luft. Vi får vite hva som er av betydning under hvert av disse, med støtte i forskningsbasert viten.

Eksempelvis, når det gjelder utforming av rom for pasienter, er Caspari opptatt av de ideelle forhold. Rommene må ikke være små samtidig med at det er høyt under taket, fordi dette for noen kan oppleves som å være i en kiste. Videre bør fargene på vegger og tak være lyse og ikke for sterke, og pasientene bør kunne velge egen kunst på veggen fra et Artotek. I tillegg bør sterkt sollys dempes av lyse gardiner, og belysningen i taket må ikke være for grell. Samtidig vil utsyn mot vakker natur være bra, og uansett vil det være viktig med god og frisk inneluft. Derimot bør den enkelte forskånes fra høye og/eller ubehagelige lyder utenfra eller fra medpasienter. Ifølge forskningen kan gode omgivelser redusere liggetiden for pasienter.

Boken er gjennomillustrert med små sort/hvite fotografier, men for meg er disse både utydelige og for små til å illustrere viktige forhold knyttet til estetikk. Jeg savner også tekst til bildene.

En annen del er viet sammenhengen mellom etikk hos personale og pasientens verdighet. Videre kobles etikk og estetikk sammen, ved at den som tar hånd om den syke anses å utøve kunst når det gjøres på en eksemplarisk måte. Hva som er god etikk underbygges blant annet med Kants lære. I siste del formidles intervjuer av personer med en yrkesmessig bakgrunn i estetikk, slike som arkitekter, billedkunstnere og en byggmester. De har alle vært innlagt på institusjon én eller flere ganger og har gjort seg sine erfaringer og tanker om institusjonenes estetiske utforming. Disse utdyper og bekrefter bokens tidligere beskrivelser av estetiske omgivelser som viktige for trivselen.

For å lette tilnærmingen til boken kunne det vært gjort noen enkle grep. Enkelte begreper kunne med fordel ha blitt forklart samtidig med første gangs omtale, og boken kunne trenge et stikkordsregister for disse ordene. Eksempler på slike er begrepene claritas (en type kjærlighet), abduksjon (et vitenskapsteoretisk begrep) og evident vård (kunnskapsbasert institusjon).

Jeg stiller meg undrende til valget av svenske begrep blandet med norsk tekst. «Vård» brukes i stedet for institusjon, og «vårdar» er den som behandler, pleier og gir omsorg. Begrepene brukes konsekvent fordi de ikke uten videre, ifølge forfatteren, kan erstattes med norske ord. Etter min vurdering burde forfatteren isteden brukt norske begreper som dekker de svenske best mulig.

Boken er likevel forholdsvis lettlest, og den belyser vesentlige samspill mellom institusjon, estetikk og trivsel. Imidlertid savner jeg forfatterens personlige vurderinger. Hun «skyver» stadig andre forskerne, også med lengre sitater, foran seg for å underbygge betydningen av estetisk kvalitet. Av samme grunn blir teksten også unødig oppstykket.

Mest engasjerende og personlig er bokens siste del; intervjuer av personer som har vært innlagt på institusjon. Den viser tydeligere nødvendigheten av gode estetiske omgivelser for trivselen til den syke.

Boken kan leses av alle, men er sannsynlig mest interessant for helsearbeidere som er opptatte av estetikk i hverdagen.

Einar Hafsahl, fysioterapeut